МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра філософії

Затверджено
На засіданні кафедри філософії
факультету філософського
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1від 30 серпня 2019р.)

Завідувач кафедри філософії
докт. філос. наук, проф. Карась А. Ф.

Силабус з нормативної навчальної дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ»
третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
для здобувачів спеціальності 033-філософія

Львів 2017 р.

СИЛАБУС КУРСУ професора Карася А. Ф.
ФІЛОСОФІЯ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
(2019-2020 навчальний рік)

Назва курсу	**ФІЛОСОФІЯ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**
Адреса викладання курсу	М.Львів вул.. Університетська,1 ауд. 301
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра філософія
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – гуманітарні науки; 033- філософія
Викладач	Професор Карась А. Ф., доктор філософських наук
Контактна інформація викладача	anatolijkaras@yahoo.com, anatoliy.karas@lnu.edu.com
Консультації по курсу відбуваються	Понеділок 11.00-12.00. вул. Університетська,1, а.316; також консультації за попередньою домовленістю через Skype (для узгодження часу писати на електронну пошту: anatolijkaras@yahoo.com)
Інформація про курс	Дисципліна «Філософія у світлі сучасних викликів» є нормативною для спеціальності 033 – філософія, освітньої програми третього рівня (аспірантура); викладається у п'ятому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). http://filos.lnu.edu.ua/department/filosofiji - електронна сторінка кафедри філософії ЛНУ імені Івана Франка

Анотація курсу	**Курс передбачає** створення системи знань, обумовлених актуальними потребами сучасного розвитку людства, тенденціями і процесами, викликаними проблемами глобалізації і формуванням інформаційного суспільства. У світлі і тіні сучасних викликів виникає запит на критичне переосмислення класичної філософії в усіх її предметних складових. Підкреслю, що це означає не відкидання філософської спадщини, але, спираючись на неї та на історичну пам'ять, спонукає опановувати принципово новими формами філософської рефлексії, покликаної до конструювання спільної етичної основи світового цивілізаційного розвитку. У курсі, з одного боку, окреслюються дискурсивно-наративні та парадигмальні перешкоди, які заважають знаходити адекватні відповіді на сучасні виклики, а з іншого – пропонується стратифікація загроз, які стоять перед людством, і осмислюються гуманітарні та інтелектуальні можливості їхнього подолання. Ми спробуємо окреслити провідні ідеї сучасної філософії, як теоретичної форми глобальної свідомості, що формується як інтелектуальна здатність розв'язувати сучасні екологічні, соціальні і культурні проблеми сталого розвитку людства, обумовлюванні практичними потребами мирного співіснування і теоретичними завданнями подолання антиномічного протистояння між різними епістемологічними схемами й інтерпретативними парадигмами розуму. Контекстуально цей курс належить до напряму практичної філософії.
Мета і завдання курсу	• *Мета* навчальної дисципліни полягає в тому, щоб, окресливши сучасні ключові виклики і загрози, які стоять перед людством в гуманітарній, культурній і світоглядній сферах, запропонувати уявлення про філософські підходи, що прагнуть подолати інтелектуальну кволість та інерційні пастки розуму і привести до переусвідомленого розуміння реальності, природи людини і соціально-цивілізаційних перспектив відповідального розвитку. • *Завданнями курсу є*: (а) окреслення ключових загроз, що стоять перед людством, і викликів – перед філософією**;** (б) переосмислення філософії під впливом еко-етики, як «ойкосу», придатного для благодатного спільного людського розвитку; (в) подолання світоглядного протиставлення природи і культури, матерії і духу, розуму та емоцій, природознавства і гуманітаристики; (в) формування нових екологічних передумов для філософської рефлексії в її здатності до критичного аналізу дійсності і її когнітивної інтерпретації, контекстуальної до відповідальної практичної діяльності. • *Освітньою метою* курсу є формування філософської рефлексії і доброчесної та відповідальної етики на основі засвоєння екологічної культури мислення.

Література для вивчення дисципліни	Курс забезпечений базовою літературою. Засвоєння матеріалу відбувається на основі опрацювання низки статей і монографій англійською мовою, перекладених українською і написаних в Україні. *Frans de Waal*. The Age of Empathy. USA, 2009. 294 p. *Karas, A.* Civil Feelings as the Civilizational Capital. *Modern Philosophy in the Context of Intercultural Communication*: collective monograph. Lviv-Toruń:Liha-Pres. 2019. P. 73-106. doi: https://doi.org/10.36059/978-966-397-173-5/73-106 *Karas, A. F.* From practical reason to practical philosophy: implication of the presence of civil status. *Comprehension of the formation of the world in different philosophical approaches*: collective monograph. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. P. 192-217. DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-145-2/192-217 *Lakoff George, and Johnson Mark*. Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought. New York: Basic Books, 1999. *Rifkin Jeremy*. The Empathic Civilization. The Race to Global Consciousness in a World in Crisis. New York, Penguin Group, 2009. 674 p. *Бьолер Д.* Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи. Пер. з нім. К.: Стилос, 2014. 157 с. Гайдегер М. Європейський нігілізм. П'ять головних рубрик в думках Ніцше // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. Москва: Республыка, 1993. с. 63-177. *Глюксман А.* Достоєвський на Мангеттене. Пер. з франц. Екатеринобург, 2006. 224 с. *Гьосле Вітторіо*. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім. А. Єрмоленка.К.:Лібра,2003.248 с. *Єрмоленко А. М.* Соціальна етика та екологія. Гідність людини-шанування природи. К.: Лібра, 2010. 416 с. Йонас Г. Принц відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. К.: Лібра, 2001. 400 с. *Карась А.* Цивілізаційний проект розгортання громадянської ідентичності в контексті "утіленого розуму" // Філософія фінансової цивілізації: зб. наук. пр.; відп. ред. З. Е. Скринник. К. : УБС НБУ, 2015. С. 70–93. *Кемп Пітер*. Переосмислення філософії як сили слова. Вісник ЛНУ. Серія: Філософські науки. 2008. № 11. С. 7–14. http://old.filos.lnu.edu.ua/Visnyk/2008_11/1.pdf *Кримський С. Б.* Запити філософських смислів. К.: Парапан, 2003. 240 с. *Маєр-Абіх Клаус Міхаель*. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту. Пер. з нім. А. Єрмоленка. К.: Лібра, 2004. 196 с. *Мілош Чеслав*. Поневолений розум. Сучасність, 1985. С. 42-97. http://shron1.chtyvo.org.ua/Milosh_Cheslav/Ponevolenyi_rozum.pdf *Після філософії: кінець чи трансформація*? Рорті, Ліотар, Фуко, Девідсон, Дамміт, Патнем, Апель,

	Габермас, Рикьор, Блуменберг, Тейлор / Пер. з англ. — К.: Четверта хвиля, 2000. 431 с. *Попович М. В.* Бути людиною. К.: 2011. 223 с. *Свааб Дік.* Ми – це наш мозок. Харків, 2017. 496 с. (с. 23-33; 296-312;393-408;) *Слотердайк П.* Критика цинічного розуму. Пер з нім. К.: Тандем, 2002. 544 с. *Фельдман Барретт Ліза*. Як народжуються емоції? Харків, 2018. 480 с. (с. 56-90; 207-277;435-455.) *Ювал Ной Харарі.* Людина Розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Харків, 2018. (с. 309-344; 497-519).
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	12 годин аудиторних (6 для заочного) З них 12 годин лекційно-семінарських 78 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу аспірант повинен: **Знати:** - в чому полягає неповнота і помилковість картезіанства з погляду екологічної свідомости; - особливості виникнення і розвитку практичної філософії; - особливості сучасних загроз, що обумовлені глобалізацією та інформатизацією; - в чому полягає сутність екологічної кризи? - особливості сучасних викликів, що стоять перед розумом людини і перед філософією; - особливості виникнення і поширення нігілізму; - зміст феномену «поневоленого розуму»; - що таке нігілізм і в чому полягає його зв'язок з «цинічним розумом»? - зв’язок між феноменом «гюбріс» та нігілізмом і цинізмом; - особливості взаємозв’язку між нігілістично-цинічними дискурсивно-наративними настановами та етичними практиками більшовизму і тероризму; - які загрози перед розумом і філософією виникають в процесі глобалізації? - недоліки антропоцентичного способу мислення; - що таке емпатія, в яких філософських теоріях вона дискутується і яким чином пов’язана з сучасними

	нейродослідженнями; - характеристику «емоційної гранулярності» щодо її обумовлення інтелектуальним розвитком і культурою; - про особливості взаємозв'язку між семіозом, еволюцією, емпатією і цивілізаційним розвитком. **У результаті засвоєних знань аспірант повинен уміти**: - оцінювати теоретичну і практичну діяльність у призмі екологічного розуму; - охарактеризувати причини сучасних метафізичних викликів; - охарактеризувати передумови нігілістичного світогляду і мислення і вміти розрізняти його давні і сучасні форми; - визначити особливості цинічного розуму; - пояснити причини терористичних загроз та їхній зв'язок з нігілістичним мисленням; - характеризувати причини виникнення і поширення цинічного розуму та його культурно-феноменологічні особливості; - виявляти настанови антропоцентризму у світогляді і філософії; - охарактеризувати «метафізику екологічної кризи» згідно з поглядами В. Гьосле. - окреслювати нові сенси етики відповідальності для технологічного й інформаційного суспільства; - пояснити зв'язок соціальної відповідальності з етикою покликання і визнання; - пояснити взаємозв'язок між емпатією і цивілізаційним розвитком; - обґрунтувати інтегральний морально-екологічний категоричний імператив як нову формулу етичного; - визначати перспективи соціально-культурного поступу України в контексті конструювання єдиного цивілізаційного розвитку людства
Формат курсу	Очний і заочний
Тематика курсу	Тема 1. Переосмислення філософії під впливом викликів глобалізації та інформаційного цивілізаційного розвитку. Тема 2. На шляху до «втіленого розуму» та екологічного світогляду: семіотичний підхід до філософії як подолання картезіанської парадигми й антропоцентризму. Тема 3. Критика нігілістичного, цинічного і «поневоленого» розуму Концепції А. Глюксмана, П. Слотердайка і Ч. Мілоша.

	Тема 4. Практична філософія перед сучасними викликами. Концепції В. Гьосле і А. Єрмоленка. Тема 5. Дитрих Бьолер і Ганс Йонас про «відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи». Тема 6. Емпатія як цивілізаційний потенціал: її сутність, дискурсивні обмеження й перспективи.
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу аспіранти потребують базових знань з історії філософії, семіотичної і комунікативної філософії, когнітивістики, етики.
Навчальні методи та техніки	В процесі навчання використовуються лекції, презентації, бесіди-дискусії, колоквіуми
Необхідне обладнання	Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Поточний лекційний контроль: 26-50 балів. Відвідування і участь в бесіді – 5 балів. Презентація - 10 балів Домашня залікова робота (есе) та її презентація – до 30 балів. Обов'язковою вимогою до самостійних письмових робіт є доброчесність. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і поетапної оцінки за семестр), за умови відсутності пропущених і невідпрацьованих тем, є підставою допуску до підсумкового іспиту. Враховуються бали набрані в процесі поточної роботи на лекціях, колоквіумах, самостійній роботі (70 балів) і бали іспитової презентації (30 балів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до екзамену	1. Визначення змісту глобалізації й особливості інформаційного суспільного розвитку. 2. Виникнення філософії і її актуальність: світогляд, філософія, метафізика і наука. 3. Визначення ключових загроз перед людством і сучасних викликів та спокус перед філософією. 4. Філософія як творча сила слова і мовлення та її етичні межі. (за П. Кемпом). 5. Від практичного розуму до практичної філософії: доля метафізики і картезіанства. 6. Топологія нігілізму у філософії Ф. Ніцше і М. Гайдеґґера. 7. Ґлюксман А. про витоки, сутність і виклики нігілізму та його індивідуальну банальність. 8. П. Слотердайк: «Критика цинічного розуму» - ключові ідеї та висновки.

	9. П. Слотердайк про цинізм як сутінки хибної свідомости і його / її розвінчання. 10. П. Слотердайк про кардинальні і побічні різновиди цинізму. 11. Нігілізм і цинізм як проявляння «губріс» та зухвалості розуму. 12. Нігілізм як заперечення зла й аморалізм вседозволеності (А. Ґлюксман). 13. Цинічне мислення як прояв деперсоналізації і відчуження від покликання. 14. Дискурсивні форми нігілізму в мисленні і філософії, його зв'язок з цинізмом та етичними практиками. 15. Проблема істини в сучасній філософії: відмінність між «істинами розуму» та «істинами факту». 16. Комунікативний поворот у філософії: від К. Ясперса до О. Апеля, Ю. Габермаса і Дж. Ділі. 17. Почуттєво-емоційні оцінки в процесах комунікації (за М. Поповичем). 18. Концепції «втіленого розуму» і «телесної філософії» як критика картезіанства. 19. Постмодернізм як філософська парадигма і його сучасна доля. 20. Розум і культура. Філософія як феномен культури й інтерпретація смислів буття. 21. Екологічне мислення й дискурсивно-етична практика свободи-автентичності. 22. К. М. Маєр-Абіх про «повстання на захист природи» і формування спільносвіту. 23. Характерні особливості поняття «постістини», передумови його поширення і форми спростування. 24. Характерні особливості Західного цивілізаційного процесу: ідея свободи і концепція «гюбріс». 25. Характеристика комунікативного повороту у філософії. Експресія як тип комунікації і тип дискурсу. 26. Характеристика «емоційної гранулярності» в аспекті її обумовлення інтелектуальним розвитком і культурою. 27. Ідея покликання і визнання у філософії: від Відродження до сучасності. 28. Новий погляд на людину - емоції як соціальна дійсність (за Л. Фельдман Барретт). 29. Екологічний поворот у світогляді: від картезіанства до філософії втіленого розуму і мислення тварин. 30. Практична філософія природи К. М. Маєр-Абіха і нові виміри відповідальності. 31. Парадигма етики відповідальності у філософії Ганса Йонаса. 32. Дитрих Бьолер про спільну відповідальність за майбутнє людства з глобальної перспективи. 33. Дискурсивно-етичне опосередкування моралі й політики. 34. Емпатія і цивілізація. Концепція емпатичної цивілізації Джеремі Рифкіна і Ф. де Ваала. 35. Поняття семіозу. Еволюція і семіоз: вихід «людини розумної» поза її біологічні межі. 36. Ю. Н. Харарі про «кінець людини розумної». 37. Деконструкція дихотомії «культура-цивілізація» на користь визнання єдиного цивілізаційно-громадянського процесу.

	38. Обґрунтування інтеґрального морально-екологічного категоричного імперативу як нової формули етичного ставлення до дійсности. 39. Українська дійсність в її колоніально-комуністичній ретроспективі і в перспективі моделювання єдиного цивілізаційного розвитку.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу «ФІЛОСОФІЯ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ»

Тиж. / дата / год.-	**Тема, план, короткі тези**	**Форма:** лекція, самост. робота, дискус.	**Матеріали**	**Література додаткова і ресурси в інтернеті**	**Завдання год**	**Термін виконання**
07.10 з 16.40 до 18.00	**Тема 1**. Переосмислення філософії під впливом викликів глобалізації та інформаційного цивілізаційного розвитку. Нові загрози перед людством і нові виклики перед розумом і філософією.	лекція	*Кемп Пітер*. Переосмислення філософії як сили слова. Вісник ЛНУ. Серія: Філософські науки. 2008. № 11. С. 7–14. http://old.filos.lnu.edu.ua/Visnyk/2008_11/1.pdf *Попович М. В.* Бути людиною. К.: 2011.	*Кримський С. Б.* Запити філософських смислів. К.: Парапан, 2003. 240 с. *Ювал Ной Харарі.* Людина Розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Харків, 2018. (с. 309-344; 497-519).	2 год.ауд. 13 самост.	2 тиж
21.10 з 16.40 до 18.00	**Тема 2.** На шляху до «втіленого розуму» та екологічного світогляду: семіотичний підхід до філософії як подолання картезіанської парадигми й антропоцентризму.	лекція	*Карась А.* Цивілізаційний проект розгортання громадянської ідентичності в контексті “утіленого розуму” // Філософія фінансової цивілізації: зб. наук. пр.; відп. ред. З. Е. Скринник. К. : УБС НБУ, 2015. С. 70–93.	*Lakoff George, and Johnson Mark*. Philosophy in the Flesh: The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought. New York: Basic Books, 1999. *Ділі Дж.* Основи семіотики. С. 82-116.	2 год.ауд. 13 самост.	2 тиж

04.11. з 16.40 до 18.00	**Тема 3.** Критика нігілістичного, цинічного і «поневоленого» розуму Концепції А. Глюксмана, П. Слотердайка і Ч. Мілоша.	Бесіда-дискусія	*Слотердайк П.* Критика цинічного розуму. Пер з нім. К.: Тандем, 2002. 544 с. *Глюксман А.* Достоєвський на Мангеттене. Пер. з франц. Екатеринобург, 2006. 224 с.	*Мілош Чеслав*. Поневолений розум. Сучасність, 1985. С. 42-97.http://shron1.chtyvo.org.ua/Milosh_Cheslav/Ponevolenyi_rozum.pdf *Гайдегер М.* Європейський нігілізм. П'ять головних рубрик в думках Ніцше // Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления. Москва: Республыка, 1993. с. 63-177.	2 год.ауд. 13 самост.	2 тиж
18.11 з 16.40 до 18.00	**Тема 4.** Практична філософія перед сучасними викликами. Концепції В. Гьосле і А. Єрмоленка.	Лекція-бесіда	*Karas, A. F.* From practical reason to practical philosophy: implication of the presence of civil status. *Comprehension of the formation of the world in different philosophical approaches*: collective monograph. LvivToruń Liha-Pres, 2019. P. 192-217. DOI https://doi.org/10.36059/978-966-397-145-2/192-217	*Гьосле Вітторіо*. Практична філософія в сучасному світі. Пер. з нім. А. Єрмоленка.К.:Лібра, 2003. *Єрмоленко А. М.* Соціальна етика та екологія. Гідність людини-шанування природи. К.: Лібра, 2010. 416 с.	2 год.ауд. 13 самост.	2 тиж
02.12 з 16.40 до 18.00	**Тема 5.** Д. Бьолер і Г. Йонас про «відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи». Від спільноти людей до природного спільносвіту. Концепції К. М. Маєр-Абіха А. Єрмоленка. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи.	Лекція-дискусія	Йонас Г.Принц відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. К.: Лібра, 2001. *Маєр-Абіх Клаус Міхаель*. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту. Пер. з нім. А. Єрмоленка. К.: Лібра, 2004. 196 с.	*Бьолер Д.* Відповідальність за майбутнє з глобальної перспективи. Пер. з нім. К.: Стилос, 2014. 157 с. *Єрмоленко А. М.* Соціальна етика та екологія. Гідність людини-шанування природи. К.: Лібра, 2010. 416 с.	2 год.ауд. 13 самост.	2 тиж

16.12 з 16.40 до 18.00	**Тема 6.** Емпатія як цивілізаційний потенціал: її сутність, дискурсивні обмеження й перспективи. Емпатія і дискурсивно-етичні практики. Емоційна гранулярність та її морально-етичний потенціал. Залежність розуміння від перцептивного семіозу. Перспектива української дійсності в сенсі моделювання єдиного цивілізаційного розвитку.	колоквіум	*Frans de Waal*. The Age of Empathy. USA, 2009. 294 p. *Karas, A.* Civil Feelings as the Civilizational Capital. *Modern Philosophy in the Context of Intercultural Communication*: collective monograph. Lviv-Toruń:Liha-Pres. 2019. P. 73-106. doi: https://doi.org/10.36059/978-966-397-173-5/73-106	*Rifkin Jeremy*. The Empathic Civilization. The Race to Global Consciousness in a World in Crisis. New York, Penguin Group, 2009. 674 p. *Фельдман Барретт Ліза*. Як народжуються емоції? Харків, 2018. 480 с. (с. 56-90; 207-277;435-455.)	2 год. ауд. 13 самост.	2 тиж
	іспит				12 +78	

Професор А. Ф. Карась